

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОБУТОВОЇ ІНСТРУКЦІЇ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

LEXICAL AND GRAMMATICAL FEATURES OF THE TRANSLATION OF HOUSEHOLD INSTRUCTIONS FROM GERMAN INTO UKRAINIAN

Гаврилова І.М.,

*orcid.org/0000-0003-2322-8051**старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"*

У статті досліджуються лексико-граматичні особливості відтворення німецькомовних науково-технічних текстів українською мовою на матеріалі перекладених інструкцій.

Важливою лінгвістичною характеристикою науково-технічного тексту слід вважати його репрезентацію особливими лінгвістичними одиницями – термінами. Усі проблеми, що виникають у зв'язку з дослідженням перекладу зазначених текстів, мають безпосередній зв'язок з термінологічною номінацією.

Терміни складають головну специфіку лексики мови науки, це найбільш інформативна її частина. Вони роблять склад мови науки принципово відмінним від загальнолітературної лексики. Насиченість тексту спеціальними термінами є відмінністю технічної літератури від художньої і соціально-політичної. Перекладач змушений витратити багато часу на підготовчі роботи, консультації з фахівцями, пошук термінів в різних довідниках та словниках для точного відтворення термінів мовою перекладу.

Науково-технічний переклад відрізняється від інших видів перекладу своїми лексичними, граматичними і стилістичними особливостями і труднощами.

У цьому дослідженні розглянуто поняття науково-технічного терміна, охарактеризовано спільні ознаки, що визначають сутність терміна як особливої мовної одиниці, висвітлено лексико-граматичні особливості перекладу німецької науково-технічної літератури.

У цій статті під інструкцією з експлуатації побутової техніки розуміють текст, що супроводжує технічну продукцію, який інформує користувача про все необхідне для її використання. За своїми мовними особливостями цей тип тексту є прикладом використання професійної технічної мови, що виявляється на рівні лексичного, морфологічного та синтаксичного аспектів тексту.

Таким чином, основна складність у перекладі науково-технічних текстів, а саме термінів, полягає у розкритті та передачі засобами української мови іноземних реалій. Говорити про переклад термінів як таких було б неправильно. Обов'язковою умовою повного перекладу будь-якого спеціального тексту, особливо науково-технічного, є повне розуміння його перекладачем.

Метою цієї роботи є виявлення проблем, що виникають у процесі перекладу німецької науково-технічної літератури українською мовою, пов'язаних із пошуком адекватних лексичних відповідників та граматичних конструкцій до науково-технічних термінів.

Об'єктом дослідження є проблема перекладу німецьких технічних термінологічних одиниць, якими насичена німецька науково-технічна література.

Ключові слова: інструкція, термін, перекладацькі трансформації, одноеквівалентні терміни, багатоеквівалентні терміни.

The article examines the lexical and grammatical features of scientific and technical texts, especially of household instructions translated from German into Ukrainian.

An important characteristic of the scientific and technical texts should be their representation through special linguistic units-terms. All the problems with the study of the translation of these texts are directly related to the terminological nomination.

Terms are the main specifics of the vocabulary of science language, it is the most informative part of it. They make the composition of the science language fundamentally different from the general literary vocabulary. The plenty of special terms in such texts make the main difference between technical and socio-political literature. The translator should spend a lot of time working, consulting with experts, searching for terms in various reference books and dictionaries for exact reproduction of terms in the language of translation.

Scientific and technical translation differs from other types of translation through their lexical, grammatical and stylistic features and difficulties.

This study considers the concept of scientific and technical term, characterizes the common features that define the essence of the term as a special linguistic unit, highlights the lexical and grammatical features of the translation of German scientific and technical literature.

In this paper we understand the instructions for household appliances as texts describing technical products, which informs the user about everything necessary for its use. According to its linguistic features, this type of text is an example of using of professional technical language, which is manifested at the level of lexical, morphological and syntactic aspects of the text.

The main difficulty in translating of scientific and technical texts and terms is to transmit the meanings of foreign realities in Ukrainian. It would be wrong to talk about the translation of terms as such. The condition for a successful translation of any text, especially scientific and technical, is a full understanding of its content.

The aim of this work is to identify problems that arise in the process of translating German scientific and technical literature into Ukrainian, through searching of adequate lexical equivalents and grammatical constructions for scientific and technical terms.

The object of research is the problem of translation of German technical terminological units, because of there is plenty of terms in German scientific and technical literature.

Key words: household instruction, term, translation transformations, one-equivalent terms, many equivalent terms.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемою перекладу фахових текстів займалися багато вітчизняних лінгвістів та перекладачів-практиків, серед яких варто відзначити В. І. Карабана, Т. Р. Кияка, А. М. Науменка, О. Д. Огуя, А. Л. Міщенко.

Постановка проблеми. Проте, незважаючи на значну кількість наукових розвідок у галузі науково-технічного перекладу, на сучасному етапі бракує досліджень, які висвітлюють саме граматичні аспекти перекладу німецькомовних різногалузевих текстів українською мовою.

Постановка завдання – дати характеристику технічного терміна як поняття, проаналізувати його лексично-граматичні особливості, виявити проблеми перекладу німецьких фахових текстів.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічні тексти можна віднести до інституційного типу дискурсу, учасники якого здійснюють пізнавальну діяльність щодо створення наукового знання. Головною метою наукового дискурсу, згідно з В. І. Карасиком, є «процес виведення нового знання про предмет, явище, їх властивості і якості, представлений у вербальній формі і охоплений комунікативними канонами наукового спілкування, логічністю викладу, доказом істинності і хибності тих чи інших положень, граничною абстракцією предмета промови» [9].

Інституційний дискурс – це спілкування, обмежене рамками того чи іншого соціального інституту, де основне завдання полягає в демонстрації істинності точки зору в процесі пізнання об'єкта наукового дослідження. Науковий інституційний дискурс – це певним чином клішований різновид спілкування між вченими, які можуть і не бути знайомі особисто, але взаємодіють відповідно до норм соціуму, що можна визначити як наукове співтовариство. При роботі з науково-технічною літературою необхідно засвоїти вживані на практиці правила утворення та класифікації термінів «... як для пошуку термінів та їх еквівалентів у різних джерелах, так і для вибору найкращого способу перекладу терміна в залежності від його значення і формальної структури, новизни і сфери використання» [1, с. 22].

Терміни вважаються невід'ємною частиною спеціальної лексики, що позначає катего-

рії, поняття, реалії різних галузей знань, методи і прийоми дослідження, процеси, властивості, параметри. Терміни виражають різні спеціальні найменування, які утворюють терміносистеми. Різні визначення поняття «термін», представлені сучасними дослідниками, є результатом вивчення і осмислення його як лінгвістичної категорії. На думку М. Глушко, термін – це слово чи словосполучення для вираження поняття і позначення предметів, яке володіє чіткими семантичними межами завдяки точній дефініції і тому однозначне в межах певної класифікаційної системи [5, 111]. В свою чергу, В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі [8, 330].

Що стосується термінології, то лінгвісти, як правило, розрізняють:

- а) науку про терміни (в цьому відношенні все популярнішим стає термін «термінознавство»);
- б) фахову лексику в складі всіх слів певної мови;
- в) спеціальну лексику, що обслуговує певну галузь науки чи техніки (наприклад, «термінологія обчислювальної техніки»).

У германістиці прийнято виділяти три види спеціальної лексики (Sonderlexik): жаргонізми (Standessprache, Jargons), професіоналізми (Berufssprache, Berufswortschatz), терміни (Fachsprache, Termini) [11, с. 334].

Системність, однозначність, точність, стислість, емоційно-експресивну нейтральність відмежовують науково-технічні терміни від інших лексичних одиниць. Реформатський вважає, що «термін має бути однозначним і [...] незалежним від контексту» [14, с. 62].

Для нашого дослідження виправданим бачиться таке визначення технічного тексту: це організований і специфічний різновид мовної творчості, що володіє власними параметрами, є завершеним письмовим документом і має певну цілеспрямованість і прагматичну установку [7, с. 67]. Специфічність змісту визначається лінгвістичними параметрами, в яких і проявляється вузька спрямованість професійно орієнтованого тексту.

Крім термінів у науково-технічних текстах використовується величезна кількість загально-

наукової лексики, яка передає, описує і пояснює наукові теорії, положення, докази, наприклад: *Datenanalyse* ~ аналіз даних; *Prognose* ~ прогноз, передбачення; *Typologie* ~ типологія. Лінгвісти відносять до даного пласту лексики також стандартизовані фрази і кліше: *Der Rückgang (die Verminderung) beträgt*; *Die Vorteile (Nachteile) besteht darin, dass...* тощо.

До кількісних відмінних рис німецькомовної науково-технічної літератури відносять підвищену частотність вживання поширеного означення, пасивної конструкції, конструкцій «sein + zu + Infinitiv» та «lassen + sich + Infinitiv», деяких прийменників, вказівних займенників (у тому числі й у ролі замітника іменника), генетива, практично цілковите зникнення питальних, спонукальних, неповних речень, відсутність наказового способу, 2-ої особи і ввічливої форми дієслів і відповідних особових і присвійних займенників, підвищена частотність вживання деяких граматичних категорій, наприклад, акумулятива, перфекта, сполучень з модальним дієсловом *wollen*, предикативного означення типу «sehen, hören, fühlen + Infinitiv» тощо.

Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

При перекладі науково-технічних текстів, слід брати до уваги такі рекомендації. Передусім потрібно прочитати текст повністю, звернувши увагу на заголовок, оскільки він відбиває головний зміст тексту. Після загального ознайомлення зі змістом тексту його треба перекладати речення за реченням. Неодмінно потрібно враховувати структурний тип речення (просте, складносурядне, складнопірядне). Ознайомлюючись із синтаксичною побудовою речення, слід, насамперед, звернути увагу на присудок, який має своє постійне місце і обов'язково містить дієслово з яскраво вираженою морфологічною характеристикою.

Речення в науково-технічному тексті німецькою мовою часто бувають довгими і складними по своїй структурі. Тому часто при перекладі виникає необхідність розділити речення на кілька самостійних речень, перебудувувати його або перегрупувати члени речення. Як правило, в реченні спочатку наводиться відома інформація, а потім нова, при чому найважливіше ставиться на останнє місце. Однак в німецькій мові це правило може бути порушене в зв'язку з тим, що присудок в німецькій мові має строго встановлене місце.

Головну увагу під час перекладу варто спрямовувати на його адекватність і точність, враховувати кінцеву мету – якнайточніше відтворення оригіналу засобами української мови.

Проаналізуємо особливості відтворення мови оригіналу у процесі перекладу технічних інструкцій з експлуатації побутової техніки німецькою мовою на українську.

Труднощі перекладу фахових термінів, якими насичені технічні інструкції, пов'язані з такими причинами: неоднозначність термінів, відсутність перекладацьких відповідників у випадку неологізмів, національна варіативність термінів.

Якщо лексичні відмінності в науково-технічному тексті є очевидними (наявність спеціальної лексики, термінів), то у граматичному плані вони не настільки виразні, однак не менш різноманітні. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різних поширених складних (у першу чергу складнопірядних) речень, що вживаються для передачі типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

Граматична структура речення науково-технічних текстів має такі особливості:

- наявність довгих речень, які включають велику кількість другорядних і головних членів речення. При цьому залежні від підмета і присудка слова часто стоять на відстані від слова, до якого вони відносяться;

- вживання багатоконпонентних атрибутивних словосполучень;

- вживання означень, утворених шляхом формування цілих синтаксичних груп;

- вживання синтаксичних конструкцій, пасивних конструкцій, зворотів;

- наявність пропусків деяких службових слів (артиклів, допоміжних дієслів), особливо в таблицях, графіках, специфікаціях.

Під час дослідження було помічено, що аналітичні вирази, що позначають результат, забезпечуються в німецькій мові словами: *also*, *zum Schluss*, *folglich*, *wie folgt*, тощо; зміна думки відзначається союзами: *dagegen*, *andererseits*, *aber*, *doch*, тощо. Ці слова вживаються для конструктивного зв'язку елементів, об'єднуючи окремі фрагменти у суцільно оформлений текст.

У технічних текстах часто зустрічаються описи різних приладів, механізмів і процесів без згадки носія дії. З цим пов'язана висока частотність вживання безособової конструкції. Обумовлено це тим, що, як правило, в технічному тексті мається на увазі той, хто діятиме аналогічно [14, с. 122]:

Das Wasser wird abgekühlt. – Вода охолоджується. Bei diesem Projekt soll optische Nachrichtenübergabe im Kosmos erprobt werden. – Цей проект призначений для тестування оптичної передачі повідомлень у космосі.

Для інструкцій до побутових приладів характерна наявність прямих і непрямих оціночних висловлювань:

«Zum Kauf Ihres H. möchten wir Sie beglückwünschen. Ihre Wahl fiel auf ein Gerät, das sich besonders durch moderne Form, perfekte Technik und besonders einfache Bedienung auszeichnet» – «Ми хотіли б привітати Вас з покупкою Вашого H. Ви вибрали пристрій, який відрізняється сучасною формою, чудовою технікою і є простим в обслуговуванні» [16].

Іноді в цілях мовної економії використовуються також прикметники-композиції: *betriebsbereit, sekundengenau, tropfnass, betriebssicher, geräuscharm* – готовий до роботи, з точністю до секунди, абсолютно мокрий, надійний в експлуатації, з низьким рівнем шуму.

Часте, синтаксично зумовлене використання інфінітивів дієслів веде до появи субстантивованих форм в технічній мові: *Empfangen, Fortkochen, Kirpen* – прийом, випарювання, викидання [16].

До числа синтаксично-стилістичних особливостей інструкцій входить вживання прийменниково-відмінкових конструкцій, пасивних конструкцій, складнопідрядних речень, наприклад:

1. Прийменник + артикль + віддієслівний іменник: *während des Betriebs, vor der (ersten) Zubereitung* – під час роботи, перед (першою) експлуатацією; *nach Beendigung (des Durchlaufs)* – після закінчення (етапу), *bei Betrieb* – при експлуатації;

2. Складнопідрядні речення: підрядне речення часу: *nachdem/ sobald/ wenn der Durchlauf beendet ist...* – після того, як/коли /коли процес завершено...; підрядне речення умови: *wenn die Entkalkung regelmäßig durchgeführt wird...* – якщо видалення накипу регулярно виконується...

3. Вживання пасиву: *Der Verschiebeantrieb lässt sich so einstellen, dass... die Hubgeschwindigkeit kann nunmehr... vermindert werden* – Привід подачі можна налаштувати так, що... швидкість може бути... зменшена [6].

У процесі порівняльного аналізу текстів технічних інструкцій до побутових приладів з їхніми українськими перекладами детальніше розглянемо використання різнотипових прийомів граматичних трансформацій, які застосовуються при перекладі фахових німецькомовних текстів українською мовою.

Die Öffnungen für die Belüftung und Hitzeverteilung dürfen niemals abgedeckt werden. – Не закривайте вентиляційні отвори і отвори для виведення тепла.

У наведеному прикладі пасивна конструкція оригінального речення передана в українській мові наказовим способом. Ця трансформація є досить типовою для технічних інструкцій, що зумовлено відмінностями у граматичній структурі двох мов.

Um den effizientesten Betrieb und den geringsten Energieverbrauch sicherzustellen, tauen Sie die Gefriertruhe ab, sobald der Frost an den Wänden der Gefriertruhe mehr als 5 bis 10 mm dick ist. – Для найефективнішої роботи і мінімального споживання енергії слід розморожувати морозильник, коли на його стінках з'явилися надлишкові відкладення інею або їх товщина досягла 5-10 мм.

У зазначеному прикладі інфінітивна конструкція «*um+sicherzustellen*» відтворена в мові перекладу прийменниковою конструкцією, що вмотивовано розбіжностями в системі МО та МП.

Kontrollieren Sie die Schüssel gelegentlich, um zu verhindern, dass das Wasser überläuft. – Час від часу перевіряйте піддон, щоб вода не переливалася.

У цьому прикладі інфінітивна конструкція «*um+zu+verhindern*» взагалі вилучена, що зумовлено відмінностями у граматичній структурі мов.

Sobald das Gerät installiert ist, müssen das Stromkabel und die Steckdose einfach zugänglich sein. – У встановленому приладі має забезпечуватися легкий доступ до електричного шнура і розетки.

У реченні наведено приклад граматичної заміни частин мови. Прикметник *zugänglich* замінено на словосполучення іменника та прикметника згідно з нормою української мови.

Використання також прикметника-композиції «*betriebsbereit*»: *Wenn alle Kontroll lampen blinken, ist das Gerät betriebsbereit.* – Якщо всі контрольні лампи горять, пристрій готовий до експлуатації.

Характерним для німецького науково-технічного тексту є вживання складних слів. Щоб проаналізувати складне слово, необхідно зрозуміти, з яких слів воно складається, визначити головне слово. При перекладі складного слова необхідно пам'ятати про те, що основним словом є останнє слово, а ті, що стоять перед ним слова визначають його. Наприклад:

der Servicedienst – «*der Service*» «сервіс» + «*der Dienst*» «служба», тобто, сервісна служба/обслуговування; *das Gemeinschaftsprojekt* – «*die Gemeinschaft*» «товариство» + «*das Projekt*» «проект», тобто, спільний проект.

Типовою рисою німецької науково-технічної літератури є постійна повторюваність слів. Наприклад, при описі конструкції пристрою, приладу, розташування пристосувань повторюються такі дієслова, як: *ausführen* – виконувати, *einbauen* – вбудовувати, *versehen* – оснащувати, *anbringen* – встановлювати, *einstellen* – встановлювати, *anordnen* – розташовувати, *ermöglichen* – дозволити, а також поєднання: *zur Folge haben* – мати наслідки, *Verwendung finden* – знаходити застосування, *zu Grunde liegen* – лежати в основі, тощо. Багато дієслів мають подібне значення, тому їх вживання варіюють, щоб уникнути повторення одного і того ж слова, так як це ускладнює сприйняття тексту.

Зауважимо, що, обираючи перекладацьку стратегію та визначаючи конкретні способи передачі спеціальних термінів рідною мовою, перекладач робить власний вибір залежно від рівня його перекладацької (фахової) компетенції. Йдеться про предметні знання – інформація щодо понятійного складу певної галузі людської діяльності, у якій здійснюється переклад. Адекватному відтворенню термінів фахового тексту (у нашому випадку технічних інструкцій) сприятиме вміння перекладача працювати із галузевими словниками та довідковою літературою. За відсутності словникового відповідника перекладач має визначити конкретний спосіб перекладу залежно від типу терміна та контексту, обираючи між різними способами перекладацьких трансформацій.

Як справедливо зазначає українська дослідниця Л. Білозерська [3, 22], головним способом перекладу одноквалітентних фахових термінів є знаходження лексичного еквівалента в мові перекладу, отже, регулярного лексичного відповідника, зафіксованого у словнику з однаковим значенням терміна. На думку дослідниці, одноквалітентні термінологічні одиниці відіграють важливу роль під час перекладу фахових текстів, оскільки служать опорним пунктом, від якого залежить розкриття значення інших слів. Вони дають можливість з'ясувати тематику тексту, тому перекладачеві варто вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати власні знання термінів-еквівалентів.

Переклад багатоквалітентних термінів потребує вміння вибору одного, адекватного в певному контексті варіантного відповідника, який також може бути зафіксований у галузевих словниках. За відсутності одиничного або варіантного відповідника певного терміна вихідної мови використовуються різні прийоми міжмовних трансформацій. На думку Л. Білозерської [3, с. 42–44],

завдання перекладача в такій ситуації полягає у правильному виборі того чи іншого прийому у процесі перекладу з метою максимально точної передачі значення кожного терміна. Дослідниця вважає, що лексичні трансформації застосовують під час перекладу науково-технічних текстів тоді, коли у вихідному тексті трапляються терміни з тієї або іншої професійної сфери, які ще відсутні в мові перекладу, або такі, що мають іншу структурно-функціональну впорядкованість у фаховій мові перекладу.

Одним із способів перекладу, який пропонує Карабан В. І., є транскодування [8]. Цей спосіб полягає в передачі звукової або графічної форми слова вихідної мови засобами абетки мови перекладу. Транскодування відбувається в перекладі в тих випадках, коли в мові перекладу відсутнє відповідне поняття і відповідний перекладний еквівалент, який б адекватно передавав зміст поняття.

Наприклад, *der Laser* – лазер, *der Barometer* – барометр.

Перекладаючи термінологічні одиниці, застосовують також інший прийом лексичних трансформацій – калькування. Це переклад лексичних одиниць оригіналу шляхом заміни їх складових частин – морфем або слів – їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Калькування як прийом перекладу частіше застосовується в перекладі складних слів (термінів). Нерідко в процесі перекладу транскрипцію і калькування використовують одночасно. Наприклад, *der Atomreaktor* – атомний реактор, *das Potential* – потенціал.

Калькування зазвичай має місце, коли перекладається термін інтернаціональний. Переклад таких термінів не викликає труднощів, однак слід враховувати «фальшиві друзі перекладача». Наприклад: *die spezifische Wärmekapazität* – не «специфічна теплоємність», а «питома теплоємність»; *der Plast* – не «пласт», а «пластмаса».

Серед лексико-семантичних трансформацій, які можуть використовуватись для перекладу термінів, українські дослідники виділяють конкретизацію – процес передачі одиниці більш широкого, конкретно-логічного змісту в мові перекладу одиницею конкретного змісту [3]. Окрім цього, при перекладі термінів також можливим є застосування прийому генералізації.

У випадку, коли словосполучення складається з термінів, які ще не увійшли у вживання в певній галузі науки чи техніки і потребують тлумачення, використовують експлікацію. Описовий спосіб або експлікація (від лат. *Explicatio* – «роз'яснення») – це лексико-граматична трансформація,

при якій лексична одиниця мови-оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення цієї одиниці. У випадку, коли словосполучення складається з термінів, які ще не увійшли у вживання в певній галузі науки чи техніки і потребують тлумачення, використовують експлікацію. Наприклад, *die Ladevorrichtung* – навантажувальний пристрій, що подає механізм; *das Richtungsgleis* – шлях для накопичення вагонів одного напрямку.

Також дуже часто зустрічається така перекладацька трансформація як дослівний переклад. У цьому випадку термін або кожна його частина (якщо слово складене) перекладається дослівно. Наприклад: *der Halbleiter* – напівпровідник; *die Kettenreaktion* – ланцюжкова реакція.

Знаходження термінологічного еквівалента в іншій мові – цей різвид перекладу використовують в тому випадку, коли перекладному терміну в іншій мові відповідає спеціальний термін. Наприклад: *der Behälter* – ємність; *das Herstellwerk* – завод-ви-

робник. Ці термінологічні еквіваленти є в словниках або довідниках з конкретної галузі науки або техніки. Перевагою калькування перед експлікацією є те, що експлікація є багатослівною, а в калькуванні кожному елементу словосполучення на мові оригіналу відповідає один елемент словосполучення мовою перекладу, тобто реалізується принцип економії мовних засобів.

Висновки. Таким чином, розглянувши все викладене вище, переходимо до наступних висновків: інтенсивний розвиток науки і техніки разом із процесами глобалізації у сучасному суспільстві приводять до безперервного збагачення термінологічної системи української мови словами і словосполученнями, а також сприяв зростанню динаміки розвитку фахової мови даної галузі та виникненню нової лексики, серед якої значне місце займають термінологічні одиниці. Виділено лексичні, граматичні, стилістичні особливості і труднощі перекладу побутової інструкції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базильов В. М. Основні поняття перекладознавства (вітчизняний досвід): термінологічний словник-довідник. М.: ІНИОН РАН, 2010. 260 с.
2. Борисова Л.І. Лексичні труднощі перекладу науково-технічної літератури з англійської мови на російську. М.: ВЦП, 1979. 135 с.
3. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад : навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
4. Виноградов В. В. Вибрані праці. Лексикологія та лексикографія. М.: Наука. 312 с.
5. Глушко М. М. Функціональний стиль суспільної мови та методи його дослідження. М. 1974. 33 с.
6. Гусєва І. В. Національно-обумовлена лексика як культуроутворюючий фактор формування української мовної особистості : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : 10.02.05. Москва, 2013. 21 с.
7. Жидков А. В. Науково-технічна мова і науково-технічний переклад. *Science Time*. 2014. № 5 (5). С. 67–71
8. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Київ: Наукова книга, 2002. 564 с.
9. Карасик В.І. Про категорії дискурсу. *Тверський лінгвістичний Меридіан. Вид-во Твер. держ. ун-ту*. 2007. С. 57-68.
10. Лейчик В. М., Шелов С. Д. Лінгвістичні проблеми термінології та науково-технічний переклад. *Всесоюзний центр перекладів науково-технічної інформації і документації*. 1990, 80 с.
11. Stroh F. *Handbuch der germanischen Philologie*. Berlin, 1952. 820 S.
12. Скороходько Е. Ф. Сучасна англійська термінологія: навч. посіб. К.: УІЛМ, 2002. 76 с.
13. Степанова М. Д., Чернишова І. І. Лексикологія сучасної німецької мови. М. Академія, 2003. 256 с.
14. Реформатський А. А. Введення в мовознавство. М: Аспект Пресс, 1996. 536 с.
15. Троянська О. С. Лінгвостилістичне дослідження німецької наукової літератури. М. Наука, 1982. 313 с.
16. Pelka R. *Sprachliche Aspekte von Bedienungsanleitungen technischer Geräte und Maschinen. Anweisungstexte*. Tübingen, 2009. 68 S.
17. Тлумачний німецько-російський словник технічних термінів: https://biblioserver.usurt.ru/cgi-bin/irbis64r_91/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UMM&P21DBN=UMM&Z21ID=&Image_file_name=umm%5Cumm_1794.pdf (дата звернення: 15.12.2021)
18. Dunstabzugshaube. *Gebrauchs- und Montageanleitung*. <https://bs-rus.ru/upload/iblock/bee/bee1868e7f3c2156514620a862f3685e.pdf> (дата звернення 05.12.2021)